

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ ÖYKÜLEYİCİ METİNLERİN TUTARLILIK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Dr. Nursat Biçer
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
nursatbicer@gmail.com

Arş. Gör. İsmail Çoban
Atatürk Üniversitesi
smlcoban@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, “Yeni Hitit” ve “Yabancılar İçin Türkçe” ders kitabı setlerinde yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık yönünden incelenmesi ve yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin işlevselliğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Betimsel modelde yapılan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynaklarını “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1, 2, 3”ten seçilen 14 öyküleyici metin ve “Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1”den seçilen 17 öyküleyici metin oluşturmaktadır. Seçilen metinlerin tutarlılık derecelerinin belirlenmesinde ise Coşkun’un (2005) geliştirmiş olduğu *Öyküleyici Anlatım Tutarlılık Değerlendirme Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçekte belirtilen kriterlere göre metinler 1-5 arasında puanlanarak metinlerin sahip olduğu tutarlılık düzeyleri ortaya konmuştur. İncelenen metinlerin orta düzeyde tutarlılığa sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yabancılar Türkçe öğretimi, ders kitabı, öyküleyici metinler, tutarlılık.

EVALUATING OF NARRATIVE TEXTS’ COHERENCE LEVEL IN COURSEBOOKS TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Abstract

In this study it is aimed to examine narrative texts in coursebooks called “Yeni Hitit” and “Turkish For Foreign Learners” in terms of coherence level and also it is aimed to define functionality of these texts. In this descriptive study quantitative research design has been used. The research data has been obtained from 14 narrative texts taken from coursebooks called “Yeni Hitit Turkish For Foreigners” 1, 2 and 3 and 17 narrative texts taken from coursebook called “Turkish For Foreigners” A1, A2, B1, B2 and C1. While analyzing the data ‘The scale for Evaluating Coherence in Narrative Text’ by Coşkun (2005) has been used. According to the criteria specified in the scale, coherence level of the texts has been defined by grading them between 1 and 5. It has been found that texts have an average coherence.

Key Words: Teaching Turkish to foreign learners, coursebook, narrative texts, coherence.

GİRİŞ

Ankara Üniversitesine bağlı Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) tarafından *Yeni Hitit* ve Gazi Üniversitesi TÖMER’in hazırladığı *Yabancılar İçin Türkçe* ders kitapları yabancıların Türkçe öğrenmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarından *Yeni Hitit* serisi üç kitaptan oluşurken *Yabancılar İçin Türkçe* serisi beş kitaptan oluşmaktadır.

Hazırlanan Türkçe öğrenme setlerindeki kitaplarda okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanı dikkate alınarak yabancıların bu becerileri geliştirmesi amaçlanmıştır. Bu ders kitaplarıyla yabancılar Türkçe öğretiminde metinlerden sıkça yararlandığı ve metinlerin önemli bir öğrenme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Genelde dil öğretiminde özelde ise Türkçe öğretiminde metinlerin önemli bir yeri vardır. Türkçe öğretimi metinler merkezinde gelişen bir öğretimdir. Okuma metinlerinin niteliği ve öğrenme-öğretme sürecinde nasıl kullanıldığı Türkçe sözcüklerin, dil bilgisinin öğretiminde ve Türk kültürünün aktarılmasında önemli bir yere sahiptir (Şimşek, 2011: 40).

Türkçe öğrenme setlerindeki ders kitaplarında Türkçe öğretimi için çeşitli metin türleriyle birlikte öyküleyici metinler de kullanılmıştır. “Öyküleyici metinler, aksiyon ve olayların belirli bir sıra içinde düzenlenmesi için kullanılır. Bu tür metinlerde amaç, sebep, imkân, zaman yakınlığı gibi kavramsal ilişkiler sıklıkla kullanılır” (Coşkun, 2005: 106). Öyküleyici metinler içerisinde hikâye, masal, efsane vs. edebî türler yer alır.

Metin; “bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst”tir (TDK, 2015). Akyol’a göre (2006) metin, bir kitabın bölümlerini, başlı başına bir konuyu, makaleyi oluşturan veya birkaç paragraftan oluşan ve belli bir ana fikre sahip olan yazılardır. Metin; okumaya konu olan, anlatım bütünlüğü bulunan kelime ve cümlelerden oluşan yapıttır. Kelime ve cümlelerin art arda sıralandığı her yazılı ürün anlam bütünlüğü olan tutarlı bir metin olmayabilir. Anlam bütünlüğü, konusu, amacı ve ana düşüncesi olan bir metinden bahsedebilmek için metnin dil bilim açısından bazı metinsellik ölçütlerine sahip olması gerekir (Karatay, 2010: 374).

“Metinler üretildiği dönemlere ait olsalar da kendi dizgeleri içinde birtakım metinsellik özellikleri taşırlar” (Ögeyik, 2008: 14). De Beaugrande ve Dressler bu alanda yaptıkları çalışmada metinselliğin yedi ölçütü olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar “bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgilendiricilik, duruma uygunluk ve metinler arasılık”tan oluşur (Coşkun, 2005). Akbayır’a (2004) göre ise metin olabilmenin ölçütleri bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik ve metinler arası ilişkilerdir.

“Metin dil bilimi açısından metinde bu ölçütlerden herhangi birinin olmaması, metnin iletişiminin sağlıklı olmayacağı; iletişim değeri olmayan bir metnin de, metin olarak değer taşımayacağı kabul edilmektedir” (Keklik ve Yılmaz, 2013: 141). Bir dilsel ürünün metin niteliği taşıyabilmesi için bu metinsellik ölçütlerine sahip olması gerekir. Metinsellik ölçütlerine uygun olarak hazırlanmış metinler okuyucuların metni daha rahat okumasını sağlar.

Tutarlılık derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantıdır. Tutarlılık söz konusu olduğunda, metinde sözü edilen izleğin dil dışı dünya gerçeklikleriyle kurduğu ilişkilerin incelenmesi gerekmektedir. Tutarlılık metin parçaları arasındaki mantıksal düzen ve bağlantılara dayanır. Metnin derin yapısında yer alan kavramsal ve anlamsal bütünlük, metnin tutarlılığının göstergesidir. Tutarlılık konusunda sorunlu bir metnin, okuyucunun algı dünyasında da karışıklığa yol açması söz konusu olabilir. Yine tutarlılık sorununun okuduğunu anlamada olumsuz etkide bulunduğu söylenebilir (Onursal, 2003; Coşkun, 2007: 236-237; Ögeyik, 2008: 18; Çeçen, 2009: 13). Tutarlılık, aynı zamanda okuyucunun zihinsel becerilerine bağlı olarak değişip gelişir. Bir metindeki olay ve olguların örüntüsü tutarlılık ilişkilerini ya da bilince gönderimde bulunan işlemleri harekete geçirmektedir (Karatay, 2010). Bir metnin tutarlı olması için yeni bilgiler vermesi, durum bağlamıyla örtüşmesi ve önceki metinlerle ilişki kurabilmesi gerekir. Böylece metinsellik ölçütleri hem metin hem de okur açısından birbirini tamamlamaktadır (Ülper, 2011). Merkezinde konu olan bir metnin tutarlı olması; baştan sona bir bütünlük oluşturması, mantıklı bir plana sahip olması, birbiriyle çelişki oluşturacak bilgilere yer verilmemesi, her söylenenin daha öncekilere katkı sağlaması, söylenenlerin anlaşılması için okuyucunun ihtiyaç duyduğu bilgilerin eksiksizce verilmesi ile gerçekleşir (Coşkun, 2005). Biçimsel olarak yer alan bağdaşıklık unsurlarının yanında anlamsal tutarlılığın da güçlü olduğu bir metinde anlatılmak istenen metnin bütünü kapsayacak şekilde ifade edilir ve önce söylenenlerle sonra söylenenler birbirini tamamlayarak anlam bütünlüğü sağlar (Karadeniz, 2015).

Bir metnin tutarlılığı okuyucuların okuduğu metni anlaması için de oldukça önemlidir. Okuyucular, ancak yazarların kendileri için hazırlanmış olduğu rollerin farkına varabildiklerinde metinde tutarlılık oluşturabilirler (Long’dan akt. Smith, 1984: 16). Metnin mantıksal bir düzene göre örülmüş olması, bütünü uyum içerisinde olması ve ana fikirle bağlantıların güçlü olması, bir odak noktasının bulunması ve olayların bu odak nokta etrafında gelişmesi tutarlılığın gereklerindedir.

İlgili alan yazınına bakıldığında metin tutarlılığı üzerine çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında tutarlılığı inceleyen Coşkun (2005), Göçer (2010), Karatay (2010), Ülper (2011), Çocuk (2012), Keklik ve Yılmaz (2013), Seçkin, Arslan ve Ergenç (2014), Çoban ve Karadüz (2015), Karadeniz (2015) vs. çalışmalar olmasına karşın metinlerin tutarlılığına ilişkin Çeçen (2009) 7. sınıf Türkçe ders kitaplarını; Keklik ve Yeşilyurt (2012) Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat eserini; Güven, Bal ve Halat (2014) 5. sınıf Türkçe ders kitaplarını ve Güven (2014) Mustafa Kutlu'nun hikâyelerini incelemiştir. Bu çalışmalar arasında yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılığını inceleyen bir araştırma yapılmadığından bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmada, *Yeni Hitit* ve *Yabancılar İçin Türkçe* ders kitabı setlerinde yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık yönünden incelenmesi ve Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin işlevselliğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Yabancılarla Türkçe öğretimi setlerinde yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeyleri nasıldır?
- Yabancılarla Türkçe öğretimi setlerinde bulunan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin ortalamaları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Betimsel modelde yapılan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. "Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187).

İncelenen Dokümanlar

Çalışmanın veri kaynaklarını Ankara Üniversitesine bağlı TÖMER tarafından hazırlanan *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1, 2, 3'ten* seçilen 14 ve Gazi Üniversitesine bağlı TÖMER tarafından hazırlanan *Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1'den* seçilen 17 öyküleyici metin (hikâye, masal, efsane vs.) oluşturmaktadır. Bu kitaplar seçilirken yurt içi ve yurt dışındaki kullanım yaygınlıkları göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan araştırmalar sonucu hâlihazırda *Yeni Hitit* ve *Yabancılar İçin Türkçe* setlerinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmada seçilen kitaplardaki metinler arasından öyküleyici metin özelliği taşıyan hikâye, efsane, roman vs. metinleri kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yeni Hitit setindeki öyküleyici metinler belirlenirken Şimşek'in (2011) tespitlerinden yararlanılmıştır. *Yabancılar İçin Türkçe* setindeki metinler ise araştırmacılar tarafından belirlenmiştir. Hangi metnin hangi türe ait olduğu tespit edilerek çalışmada kullanılacak olan metinlerin seçimi yapılmıştır. Seçilen metinlerin tutarlılık derecelerinin belirlenmesinde ise Coşkun'un (2005) geliştirmiş olduğu *Öyküleyici Anlatım Tutarlılık Değerlendirme Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçekte belirtilen kriterlere göre metinler 1-5 arasında puanlanarak metinlerin sahip olduğu tutarlılık düzeyleri saptanmıştır. Tutarlılık değerlendirilmesinde güvenilirlik sağlamak amacıyla öyküleyici metinler iki ayrı puanlayıcı tarafından değerlendirilmiştir. Miles & Huberman'ın (1994) "Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" formülü kullanılmıştır. Araştırmacılar arasındaki güvenilirlik bu formül kullanılarak ,88 olarak bulunmuştur. Bu veri yeterli görülmüş ve puanlamaların güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan puanlamalarla metinlerin tutarlılık düzeyleri ortaya konularak iki öğretim setinin kitapları karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

*Yeni Hitit 1'*de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: *Yeni Hitit 1'*de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Trafik Kazası	Metinde bir plân olmasına rağmen anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde bazı sorunlar bulunmaktadır. Metindeki olaylar yeterince geliştirilememiştir. Metinde bir hikâye oluşturulmuş fakat bu hikâye bütünlük taşımamaktadır. Hikâyede bir odak noktası bulunmamaktadır.	Orta (3)
Düğün Hazırlığı	Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almış. Metinde bir hikâye oluşturmaya yönelik bazı unsurlar bulunmakla birlikte bu unsurlar çok zayıf ve birbirinden kopuk durumda olduğu için, metin yetersizdir.	Yetersiz (2)
Kampta	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış fakat bu olayların sunumu özgün değil sıradandır. Metnin birimleri arasında bağlantılar olmasına rağmen bu bağlantılar incelikle işlenmemiştir.	İyi (4)
Nergis	Metinde belli bir konu var, bu konu geliştirilmiş. Fakat ayrıntılarla ilgili bazı kopukluklar var. Genel olarak bütünlük taşıyan bir hikâyedir.	İyi (4)
Ah Tamara	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış, olayların sunumu özgün ve ilgi çekici. Metin birimleri tamamen uyumlu ve bağlantılar başarıyla ve incelikle işlenmiştir.	Çok iyi (5)
Eskiden Nasıldı?	Metinde belli bir konu var, fakat metindeki kopukluklar metnin anlaşılmasını önemli ölçüde zorlaştırmakta. Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almış. Metinde bir hikâye oluşturmaya yönelik bazı unsurlar bulunmakla birlikte bu unsurlar çok zayıf ve birbirinden kopuk durumda bulunmaktadır.	Yetersiz (2)

Tablo 1'e göre *Yeni Hitit 1* kitabında yer alan 6 öyküleyici metin içerisinde 2 adet yetersiz, 1 adet orta, 2 adet iyi ve 1 adet çok iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda metinlerin 2'si dışındakilerin yabancılara Türkçe öğretiminde genel olarak kullanılabileceği söylenebilir.

*Yeni Hitit 2'*de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: *Yeni Hitit 2'*de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Bir Kartal Masalı	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış fakat bu olayların sunumu özgün değil sıradan. Genel olarak bütünlük taşıyan bir hikâyedir.	İyi (4)
Hayal Dünyası	Metnin birimleri arasında bazı bağlantılar olmakla birlikte bu bağlantılar yetersiz. Metinde bir hikâye oluşturulmuş fakat bu hikâye bütünlük taşımamaktadır.	Orta (3)
Şehirliye Anlatmak Zor	Metinde belli bir konu var ve bu konu geliştirilmiş. Fakat ayrıntılarla ilgili bazı kopukluklar var. Metnin birimleri arasında bağlantılar olmasına rağmen bu bağlantılar incelikle işlenmemiştir.	İyi (4)

Eros'un Aşkı	Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almış. Metnin birimleri arasında bazı ilişkiler kurulmakla birlikte bu ilişkiler çok zayıf, metinde bazı çelişkiler veya mantıksızlıklar var. Metinde bir hikâye oluşturmaya yönelik bazı unsurlar bulunmakla birlikte bu unsurlar çok zayıf ve birbirinden kopuk durumdadır.	Yetersiz (2)
---------------------	---	-------------------------

Tablo 2'ye göre *Yeni Hitit 2* kitabında yer alan 4 öyküleyici metin içerisinde 1 adet yetersiz, 1 adet orta ve 2 adet iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda metinlerden birinde yapılan kısaltmaların metnin yapısını bozarak birimler arasında tutarsızlıklara sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Yeni Hitit 3'te yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: *Yeni Hitit 3*'te Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Kısa Öykü Yazıyoruz	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış, olayların sunumu özgün ve ilgi çekici. Metin birimleri tamamen uyumlu ve bağlantılar başarıyla ve incelikle işlenmiştir.	Çok iyi (5)
Beyaz Gemi	Metinde belli bir konu var ve bu konu ayrıntılarla geliştirilmiş ve metindeki her ayrıntı başlangıç ve bitiş arasındaki bağlantıların oluşmasına katkı sağlayacak biçimde işlenmiştir.	Çok iyi (5)
İhtiyar Delikanlı	Metinde belli bir konu var, bu konu geliştirilmiş. Fakat ayrıntılarla ilgili bazı kopukluklar var. Metnin birimleri arasında bağlantılar var. Fakat bu bağlantılar incelikle işlenememiştir.	İyi (4)
Filozof Ne Dedi?	Metnin birimleri arasında bazı ilişkiler kurulmakla birlikte bu ilişkiler çok zayıf, metinde bazı çelişkiler veya mantıksızlıklar var. Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almıştır.	Yetersiz (2)

Tablo 3'e göre *Yeni Hitit 3* kitabında yer alan 4 öyküleyici metin içerisinde 1 adet yetersiz, 1 adet iyi ve 2 adet çok iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Ders kitaplarının düzeyi yükseldikçe kullanılan metinlerin de niteliğinin arttığı söylenebilir.

Yabancılar İçin Türkçe A1'de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: *Yabancılar İçin Türkçe A1*'de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Şaka	Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almış. Metinde bir hikâye oluşturmaya yönelik bazı unsurlar bulunmakla birlikte bu unsurlar çok zayıf ve birbirinden kopuk durumdadır.	Yetersiz (2)
Kapadokya Yolu	Metinde belli bir konu yok; çok kısa bir metin ve/veya tamamen anlaşılabilir bir metin olduğundan ve metinde bir plân yok, anlatılan olaylar arasında hiçbir ilişki yoktur.	Kötü (1)
Güzel bir Günün Sonunda	Metinde bir plân var, fakat anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde bazı sorunlar var. Metindeki olaylar yeterince geliştirilememiş. Metnin birimleri arasında bazı bağlantılar olmakla birlikte bu bağlantılar yetersizdir.	Orta (3)

Tablo 4'e göre *Yabancılar İçin Türkçe A1* kitabında yer alan 3 öyküleyici metin içerisinde 1 adet kötü, 1 adet yetersiz ve 1 adet orta düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kitapta bulunan 1 adet kötü

metnin kısa olmasından dolayı tercih edildiği ancak metin birimleri arasındaki tutarlılığın kurulmadığı anlaşılmaktadır.

Yabancılar İçin Türkçe A2'de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: *Yabancılar İçin Türkçe A2*'de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Sudaki Resimler	Metnin birimleri arasında bağlantılar var. Fakat bu bağlantılar incelikle işlenememiştir.	İyi (4)
Küçük Bilim İnsanları	Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almış. Metinde belli bir konu var, fakat metindeki kopukluklar metnin anlaşılmasını önemli ölçüde zorlaştırmaktadır.	Yetersiz (2)
En İyi Arkadaşım Evleniyor	Metinde bir hikâye oluşturulmuş fakat bu hikâye bütünlük taşıyor. Hikâyede bir odak noktası bulunmuyor. Metinde belli bir konu var, fakat yer yer ortaya çıkan kopukluklar metnin anlaşılmasını olumsuz yönde etkilemektedir.	Orta (3)
Görüntülü Telefon Görüşmesi	Metnin birimleri arasında bağlantılar var. Fakat bu bağlantılar incelikle işlenememiştir.	İyi (4)

Tablo 5'e göre *Yabancılar İçin Türkçe A2* kitabında yer alan 4 öyküleyici metin içerisinde 1 adet yetersiz, 1 adet orta ve 2 adet iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ders kitabının orta düzeyde tutarlılığa sahip metinlerden oluştuğu söylenebilir.

Yabancılar İçin Türkçe B1'de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: *Yabancılar İçin Türkçe B1*'de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Hangisini Seçsem	Metinde belli bir konu var, fakat metindeki kopukluklar metnin anlaşılmasını önemli ölçüde zorlaştırmakta. Metinde sağlam bir plân yok; anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde önemli eksiklikler var, olaylar üst üste ve çok kısa biçimde verildiği için metin bir özet metni hâlini almıştır.	Yetersiz (2)
Allah Versin	Genel olarak bütünlük taşıyan bir hikâyedir.	İyi (4)
Zümrüdü Anka Kuşu	Metinde belli bir konu var, fakat yer yer ortaya çıkan kopukluklar metnin anlaşılmasını olumsuz yönde etkiliyor. Metnin birimleri arasında bazı bağlantılar olmakla birlikte bu bağlantılar yetersizdir.	Orta (3)
Tuz Masalı	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış, olayların sunumu özgün ve ilgi çekicidir.	Çok İyi (5)
Narkissos ya da Nergis	Metnin birimleri arasında bağlantılar var. Fakat bu bağlantılar incelikle işlenememiştir.	İyi (4)

Tablo 6'ya göre *Yabancılar İçin Türkçe B1* kitabında yer alan 5 öyküleyici metin içerisinde 1 adet yetersiz, 1 adet orta, 2 adet iyi ve 1 adet çok iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ders kitabının belirli bir anlam örüntüsüne sahip metinlerden oluştuğu söylenebilir.

Yabancılar İçin Türkçe B2'de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: *Yabancılar İçin Türkçe B2*'de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Eskici	Metinde belli bir konu var, bu konu ayrıntılarla geliştirilmiş ve metindeki her ayrıntı başlangıç ve bitiş arasındaki bağlantıların oluşmasına katkı sağlayacak biçimde işlenmiş. Metin birimleri tamamen uyumlu ve bağlantılar başarıyla ve incelikle işlenmiştir.	Çok iyi (5)

Tablo 7'ye göre *Yabancılar İçin Türkçe B2* kitabında yer alan 1 öyküleyici metnin çok iyi düzeyde tutarlılığa sahip bir metin olduğu görülmektedir. Metnin orijinalliği bozulmadan kitaba alındığı için sağlam bir anlam örgüsüne ve tutarlılığa sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Yabancılar İçin Türkçe C1'de yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: *Yabancılar İçin Türkçe C1*'de Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeyleri

Metinler	Metnin Taşıdığı Nitelikler	Tutarlılık Puanı
Beyaz Gemi	Metinde belli bir konu var, bu konu ayrıntılarla geliştirilmiş ve metindeki her ayrıntı başlangıç ve bitiş arasındaki bağlantıların oluşmasına katkı sağlayacak biçimde işlenmiştir.	Çok iyi (5)
Bir Arayışın Hikâyesi	Metinde mantıklı bir plân var, olaylar birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanmış, olayların sunumu özgün ve ilgi çekicidir.	Çok iyi (5)
Yusuf ile Züleyha	Metinde bir plân var, fakat anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde bazı sorunlar var. Metindeki olaylar yeterince geliştirilememiştir.	Orta (3)
Hırsız	Metinde belli bir konu var, fakat yer yer ortaya çıkan kopukluklar metnin anlaşılmasını olumsuz yönde etkiliyor. Metinde bir plân var, fakat anlatılan olaylar arasındaki ilişkilerde bazı sorunlar var. Metindeki olaylar yeterince geliştirilememiştir.	Orta (3)

Tablo 8'e göre *Yabancılar İçin Türkçe C1* kitabında yer alan 4 öyküleyici metin içerisinde 2 adet orta ve 2 adet çok iyi düzeyde tutarlılığa sahip metnin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ders kitabının iyi düzeyde tutarlılığa sahip metinlerden oluştuğu ve derslerde rahatlıkla kullanılabilmesi söylenebilir. Edebî niteliğe sahip metinlerde tutarlılıkla ilgili sorun bulunmazken ders kitabı hazırlayanların kendileri tarafından yazılan metinler ve kısaltma yapılan metinlerde tutarlılık sorununun olduğu görülmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretimi setlerinde yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin karşılaştırılması Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Kötü (1)	Yetersiz (2)	Orta (3)	İyi (4)	Çok iyi (5)
<i>Yeni Hitit</i>	-	4	2	5	3
<i>Yabancılar İçin Türkçe</i>	1	3	5	4	4
Toplam	1	7	7	9	7

Tablo 9'a bakıldığında yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan her iki setteki öyküleyici metinlerin benzer bir tutarlılık düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır. En yüksek sayının 4. düzey metinlerde olması da önemli bir durumdur.

Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeylerinin Ortalamalarına İlişkin Bulgular

Yabancılar Türkçe öğretimi setlerinde yer alan öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin ortalamaları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeylerinin Ortalaması

Türkçe Öğretim Setleri	Ortalama
<i>Yeni Hitit 1</i>	3.33
<i>Yeni Hitit 2</i>	3.25
<i>Yeni Hitit 3</i>	4.00
Yeni Hitit Ortalama	3.52
<i>Yabancılar İçin Türkçe A1</i>	2.00
<i>Yabancılar İçin Türkçe A2</i>	3.25
<i>Yabancılar İçin Türkçe B1</i>	3.60
<i>Yabancılar İçin Türkçe B2</i>	5.00
<i>Yabancılar İçin Türkçe C1</i>	4.00
Yabancılar İçin Türkçe Ortalama	3.57

Yeni Hitit setindeki ders kitaplarının öyküleyici metinlerinin ortalama tutarlılık düzeylerine bakıldığında aralarında birtakım farklılıklar olduğu görülmektedir. *Hitit 1*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 3.33, *Hitit 2*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 3.25 ve *Hitit 3*'teki metinlerin tutarlılık ortalaması 4.00 olarak tespit edilmiştir. *Hitit 1* ve *Hitit 2* kitaplarının ortalamaları arasında büyük bir fark olmamasına rağmen *Hitit 3* kitabı diğerlerinden daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Daha ileri düzey bir Türkçe öğretimi için hazırlanan *Hitit 3* kitabındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık ortalamasının diğerlerine göre yüksek olması bu kitaptaki metinlerin daha sağlam bir yapıda olduğunu göstermektedir. *Yeni Hitit* setindeki öyküleyici metinlerin ortalamasının 3.52 (orta düzey) olduğu tespit edilmiştir.

Yabancılar İçin Türkçe setindeki ders kitaplarının öyküleyici metinlerinin tutarlılık düzeylerine bakıldığında *Yeni Hitit* setine göre daha fazla farklılık vardır. *Yabancılar İçin Türkçe A1*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 2.00, *Yabancılar İçin Türkçe A2*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 3.25, *Yabancılar İçin Türkçe B1*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 3.60, *Yabancılar İçin Türkçe B2*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 5.00 ve *Yabancılar İçin Türkçe C1*'deki metinlerin tutarlılık ortalaması 4.00 olarak tespit edilmiştir. Kitapların düzeylerine paralel bir şekilde metinlerin tutarlılık düzeyinin de yükseldiği görülmektedir. *Yeni Hitit* setine göre kitaplardaki tutarlılık oranları arasındaki farklılık daha fazladır. Ancak her iki öğretim setinde de ileri düzey kitaplardaki metinlerin tutarlılık oranları yüksektir. *Yabancılar İçin Türkçe* setindeki öyküleyici metinlerin ortalamasının 3.57 (orta düzey) olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İncelemeye konu olan ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeyleri ortaya konmuştur. Bu konuda daha önce yapılmış herhangi bir çalışma bulunmaması sebebiyle ilgili literatürle karşılaştırmalar yapılamamıştır. İncelenen metinlerin 1 ile 5 puan arasında tutarlılığa sahip oldukları tespit edilmiştir. *Yeni Hitit*'in tutarlılık ortalamasının 3.52 oranıyla orta düzeyde olduğu ve *Yabancılar İçin Türkçe* setinin ortalamasının da 3.57 oranıyla orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. İki öğretim setinin öyküleyici metinlerinin tutarlılık ortalamasının birbirine yakın çıkması benzer nitelikte olduklarını göstermektedir. Yabancıların Türkçe öğrenmesi için hazırlanan bu kitaplarda tutarlılık düzeyi kötü (1) ve yetersiz (2) olan metinler de tespit edilmiştir. Tutarlılık düzeyi düşük olanların sadece bu kitaplar için yazılmış kısa öyküleyici metinler olması da dikkat çekmektedir. Ayrıca bu kitaplardaki öyküleyici metinler genellikle metnin tamamı olmayıp özetlenmiş / kısaltılmış biçimlerinden oluşmaktadır. Bu anlamda seçilecek metinlerin kısaltılmasında belli kriterler gözetilmelidir. Güven, Bal ve Halat (2014) yaptıkları çalışmada 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarının tutarlılık açısından eksiklikler barındırdığını tespit etmişlerdir. Çeçen'in (2009) 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılığı üzerine yaptığı çalışmada metinlerde bazı sorunların olduğunu belirtmiştir. Ayrıca metinlerin tutarlılık ortalamaları da bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik taşımaktadır.

Çalışmanın sonuçlarına bakılarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Metin birimleri arasında kopukluklar olmadan ve metnin ana fikirle bağlantısı kopmadan metinlerde kısaltmalar yapılmalıdır. Yabancıların Türkçe öğrenmesi için hazırlanan bu kitaplardaki metinler içerisinde tutarlılık düzeyi

düşük olan metinler belirlenerek bunların yerine tutarlılık düzeyi yüksek metinlerin seçilmesi yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarının kalitesinin artmasına katkıda bulunacaktır. İçerisinde farklı düzeylerde metinler barındıran bu kitaplar için seçilen metinler tutarlılık düzeyi yüksek ve Türk edebiyatının seçkin ürünleri arasından seçilmelidir.

Not: Bu makale 24-26 Nisan 2014 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen "1. International Eurasian Educational Research Congress"te sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilip düzenlenmiş şeklidir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2004). *Metin bilgisi: okuma, anlama, yorumlama, çözümleme*. Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, E. (2007). Türkçe öğretiminde metin bilgisi. Bulunduğu eser: Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.) *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (ss. 233-79). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çeçen, M. A. (2009). Yedinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinler üzerine tutarlılık bakımından bir araştırma. *22. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri Kitabı* (ss. 12-19).
- Çoban, A. ve Karadüz, A. (2015). 7. sınıf öğrencilerin öyküleyici metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/19, 67-96.
- Çocuk, H. E. ve Kanatlı, F. (2012). *Yazılı anlatım ürünlerinde Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin metinsellik ölçütlerini kullanabilme durumları: Mersin Üniversitesi örneği*. V. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Mersin, Mersin Üniversitesi.
- Göçer, A. (2010). Eğitim fakültesi öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin süreç yaklaşımı ve metinsellik ölçütleri ekseninde değerlendirilmesi (Niğde Üniversitesi örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18/1, 271-290.
- Güven, A. Z. (2014). Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde bağdaşıklık ve tutarlılık. *International Journal of Language Academy*, 2/4, 599-609.
- Güven, A. Z., Bal, M. ve Halat, S. (2014). 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(3), 739-763.
- Karadeniz, A. (2015). Metin dil bilimi temelli metin çözümlemesinin bağdaşıklık araçlarını kullanma ve tutarlı metin oluşturma becerilerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11/1, 1-17.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/13, 373 – 385.
- Keklik, S. ve Yeşilyurt, E. (2012). *Taaşuk-ı Talat ve fitnat'ın bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri açısından değerlendirilmesi*. 1. Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Tiran/Arnavutluk.
- Keklik, S. ve Yılmaz, Ö. (2013). 11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/4 139-157.
- Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publication.

Onursal, İ. (2003). *Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık, günümüz dilbilim çalışmaları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Ögeyik, M. C. (2008). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Seçkin, P., Arslan, N. ve Ergenç, S. (2014). Bağdaşıklık ve tutarlılık bakımından lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3/1, 340-353.

Smith, R. (1984). Paragraphing for coherence: writing as implied dialogue. *College English*, 46 (1), 8-21.

Şimşek, P. (2011). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

TDK (2015). *Güncel Türkçe sözlük*.

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.561766efa9f8a2.03515540. (Erişim tarihi: 10.8.2015).

Ülper, H. (2011). Öğrenci metinlerinin tutarlılık ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6/4, 849-863.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.